

nium videtur esse maximum, cui & à Proregibus præ ceteris obuiandum. Pro quo sic apud Casiodorum Lib. 7. 42. quisquis ille est, qui scribit Princeps: Frequenter Saiones, quos à nobis credidimus pia voluntate contedi, querelis maximis cognouimus ingratos extitisse. Corruptum est (proh dolor) beneficium nostrum, crenique potius de medicina calamitas, dum ad alios usus, potentium malignitate, translati sunt, quoniam eos nostra remedia transfulerunt. Vnde nobis necesse fuit remedio salubri votis pestiferis obuiare: ne, dum pietatis studium ad equalia beneficia trahitur, surreptionum iniquissima patiamur. Sic ille. Pro quo hic non plura.

Casiodorus.

CAPVT X.

Ordinationes Regias quomodo debeant Indici Proreges obseruare.

Ordinationes Proreges in conscientia argere.

85 Vnt quidem illæ non pauca, & magnâ consideratione disposita: vnde generaliter negari nequit grauem inducere obligationem; aliàs officium omnium maximum, & à quo tot rerum momenta dependent, nullis legum specialium vinculis tenentur. Quod quidem quàm sit absurdum statim apparet, vt non sit opus circa hoc longiores discursus cumulare. Et ita Dom. Solorzanus Lib. 4. Cap. 9. num. 57. & in Politicâ pag. 869. s. Y todo, & seqq. ait instructiones Proregibus tradita solitas esse Regia mandata, quas legere & obseruare debent, & à quibus non licet saluâ conscientia recedere. Pro quo & Cap. 10. num. 39. vbi & Auctores obligationem eandem firmantes adducit. Circa illud tamen

Affertio 1. Aliquas Ordinationes nec sub venia obligare.

86 Dico Primò. Aliquæ instructiones sunt, aut etiam ordinationes, quæ neque ad veniale peccatum videntur obligare. Id probo. Quia in omni ordinatâ gubernatione ita obseruari debet, vt aliqua sint pro commodiori tantum procedendi modo disposita, & instruant potius quàm premant. Videantur dicta Titulo præced. num. 96. In Societate quidem Iesv, in qua optimi regiminis forma præluet, ita se res habet, vt videri potest in Libro Ordinationum, vbi & Instructiones appositæ, earum discrimine declarato.

Affertio 2. Nonnullas tantum sub venia obligare.

87 Dico secundò. Non omnes Ordinationes, quæ vim legis habere videntur, sub mortali Proreges obligant. Probatur ex dictis circa Regios Consiliarios Titulo præced. Cap. 9.

Affertio 3. Quæ sub mortali.

Dico tertio. Obligant sub mortali illæ, quæ si non obligarent, non satis videretur bono communi consultum. Est iuxta ibidem dicta n. 99. Quæ autem sint illæ, non est facile iudicare. Vnde cum materia grauis est, timendum valde, & à recto tramite minimè deuiandum.

Affertio 4. Quæ ut sunt Auditorum Præsides.

88 Dico quarto. Proreges Indici vt Auditorum Præsides eo modo obligantur, quo Regij Consilij Dominos diximus obligari Titulo præcedenti num. 100. quod & eisdem rationibus comprobatur.

Affertio 5. Circa ea, quæ iustitiam concernunt.

Dico quinto. In iis, quæ iustitiam concernunt. Proregum obligatio grauis est. Talia sunt, causas ad eos spectantes ex abrupto, & non seruato juris ordine, ac secundum causæ merita, iudicare. Sic Dom. Solorzanus Lib. 4.

Cap. 10. num. 43. vbi ait debere secundum suam iudicare conscientiam: quod obligationis genus non humanum, sed diuinum ac naturale est; vt scilicet nemo contra id, quod conscientia faciendum esse distauerit, operetur. Item. Quod præfentes non sint, cum de appellationibus ab ipsis interpositis terminandis volunt agere Auditores. De quo Dom. Solorzanus supra Cap. 3. n. 41. & in Politicâ pag. 768. s. De todo. Cum enim eos ille tangat articulus, timere profecto Auditores possunt, ne eorum animos contraria decernentes exasperent, ex quo iustitiæ violatio venit etiam formidanda. Quæ præsumptio, cum sit juris, & de iure, non est ex earum genere, quæ obligationem legum videntur auertere, quando in solâ juris præsumptione fundantur. Præterea. Omnia illa, de quibus dictum Capite præcedenti, & alia, quæ cum occurrunt, non erit difficile deprehendere ad iustitiam pertinere, quorum judicialis cognitio. Proregibus est prohibita, & sola gubernatio demandata, in qua etiam sunt certi denique fines, vt videri potest apud Dom. Solorzanum citato Cap. 3. num. 39. & in Politicâ pag. 767. s. Lo vndelimo.

CAPVT XI.

De obligatione in negotiorum expeditione, ac in nonnullis aliis.

89 Dico primò Proreges Indici peccant grauius. Si eorum negligentia, tardio, aut aliquo alio humano respectu, negotia, quæ ad eos spectant, retardentur. Pro hoc est optima animaduersio Dom. Solorzani Lib. 4. Cap. 9. numer. 63. & in Politicâ pag. 869. in fine. Videantur dicta Cap. 9. s. 1. Si enim grauius peccent dum expeditionem negotiorum, quæ ad Auditores Regios spectant, non vrgent, manifestum inde est in ijs, quæ suæ ipsorum curæ sunt, etiam grauius delinquere, si cum litigantium, aut causam agentium propriam, incommode prorogantur. Semper autem interueniunt incommoda, multiplicatis sumptibus, & imminutione bonorum, quæ ex absentia à propriis domibus, & alijs non leuibus occasionibus oriuntur. Vnde & obligatio restitutionis planè consequitur, ni velint ipsi, & qui eorum moderantur conscientias, in aperto lumine caligare. Et vt obligatio restitutionis non sit, ipsa cessatio ab operatione damnabilis est in operario conducto ad laborem magno pretio compensandum.

In negotiationum retardatione grauius peccare.

90 Dico secundò. In ijs, quæ Assessor vt obligatoria proponit, & jus tertij concernunt, atque aliquam iuris notitiam exigunt, tenentur Proreges Indici consentire, nisi forte alium consulant aliter sentientem, qui ordinarius Assessor non sit, vel Ordinarius vt probabile proponat id, circa quod vertitur controuersia. Ratio est: quia licet Assessor non sit iudex, sed consultor specialis, vnde laicus potest esse Assessor Episcopi in causis spiritualibus, vt tradunt Doctores, quos affert P. Thomas Sancius Lib. 7. de Matrimonio Disput. 46. num. 14. ex l. 1. D. de officio Assessoris: sine illius tamen sententia periculum errandi in re grauis momenti incurritur: quod quidem

Affertio 2. Quæ obligatio statim di iudicio Assessorum.

Affertio non est index.

quidem stare nequit sine graui conscientia grauius. Nisi forte alia ejusdem generis ex Assessoris sententia iam fuissent decreta, & in eâ, de qua agitur, nihil occurreret, ex quo lapsus considerabilis timeretur.

Affertio 3. Peccare grauius suam ampliantes potestatem.

91 Dico tertio. Proreges peccant grauius suam ampliantes potestatem. Id constat. Quia si priuatus potestatem ad aliquid usurparet, peccaret grauius, vt rei alienæ usurpator, quæ magna est estimationis: vnde & grauissima in legibus pro huiusmodi crimine pœna inuenitur constituta: Atqui Proreges in ijs, quæ ipsis concessa non sunt, vt priuati habentur, cum non plus juris ad illa habeant, quàm iidem: ergo illos est grauius delinquere manifestum. Videatur Dom. Solorzanus supra Cap. 10. num. 9. & in Politicâ pag. 874. s. Pero yo vbi hunc Indicorum Proregum carpit abulum; vix enim reperitur aliquid ab eisdem non tentatum, ultra limites, inquam, legitimæ potestatis: crescent semper abusu; nam successores plus aliquid semper moluntur, facile addentes inuentis, vt posteriores plenior affert potestatem videantur. Erit autem damnabilior, si eò deueniat, vt ea, quæ ardua sunt, & Regiæ amplitudini referuata, sibi velint Proreges arrogare. Pro quo idem Cap. 10. num. 11.

Stylus per exemplaria iudicandi non probandus in præfatis.

92 Hinc mihi semper displicuit stylus nimis in his, quæ placent Proregibus, obseruatus, per exemplaria inquam iudicandi. Cum enim illa ex abusu multoties sint explicato profecta, qui fieri potest, vt cæco debeant more, quasi Delphica oracula venerari. Si præsertim Ecclesiasticam immunitatem concernant, in quo video non satis cautè quandoque procedi. Hinc est doctrina complurium, quos adducit, & pro eâ laudat Dom. Solorzanus lib. 2. Cap. 28. num. 49. & in Politicâ pag. 386. s. y non haben, dicentium exemplaribus in iudicando parum esse fidendum, cum causæ non sint semper omnino similes. Et in terminis causæ, de qua agimus, idem obseruat, etiam eum de consuetudine agitur, ob rationem dictam perperam extensæ potestatis; vnde illa debet rationabilis comprobari. Pro ijs autem, quæ ad Ecclesiasticas causas spectant, addò nihil fidendum exemplaribus, vt nec legibus sæcularium Principum deferri debeat; prout Rota obseruat in vnâ Oscensis Canonice apud Dianam Parte 5. s. Ad istas & s. Sed respondetur. Vbi multa de consuetudine circa huiusmodi reprobanda. Quod ergo affirmat Menochius Consilio 52. num. 50. adductus à Barbosa in Collectaneis ad Decretales Lib. 2. Tir. 27. Cap. 29. num. 4. exemplo optimi Principis firmiter iudicandum esse, hic non potest applicari: quia nec Proreges absolute nomine Principum veniunt, licet communiter ita vocentur; cum id nomen eum specialiter designet, qui supremâ gaudet potestate, cuius & sententia facit jus, iuxta Auctores quamplures ab eodem adductos Collectore: quod & pro Papâ citatum Cap. In causis, aperte determinat. Tum etiam quia licet plures ex Proregibus se laudabiliter gesserint; ad optimi excellentiam, numeris omnibus absolutâ ex bonitate confurgentem, rarus probabitur peruenisse. Tum etiam, quia licet optimi illi, de Assessorum tamen non potest omnimodâ sapientiâ, experientia, & integritate, plena haberi certitudo.

In rebus maximè Ecclesiasticis, pro quibus reprobatur consuetudo.

Qui nomine Principum gaudent.

Princeps Pontifex.

93 Dico quarto. Proreges Indici grauius peccant, si à suis sententijs recursum ad Regales Audientias per viam appellationis impediunt. Constat ex Regiis rescriptis, quæ pro eo habentur, de quibus Dom. Solorzanus Lib. 4. Cap. 3. num. 39. & seqq. & Cap. 10. num. 54. & seqq. qui n. 56. ait illos sic impediendo male facere, vt est compertum, cum rescripta talia iustam & lege statutâ conferant defensionem. Videndus item in Politicâ pag. 768. s. De todo & pag. 881. s. De mas. Et quidem percuntari eos iuuat, quid sit, cur appellationis beneficium sic impedire conentur? Si enim ex eo quod superiores se in iis, quæ ad eos spectant, haberi volunt, neque in eorum executione ab inferioribus hominibus dependere: est illud sanè ingenuitate virorum tantorum indignum. Rex, qui eos honore isto condecorat, sic iubet, & est hoc honoris talis appendix. A quo ergo honorem tantum accipiunt, & emolumenta pariter plura & eximia, cur ingrati honoris appendicem renuant, & Regiam voluntatem amplecti sibi reputent indecorum? Item, illius sententiæ ab vnus litterati hominis, qui sapius ex Togatis non est, consultatione dependent: ergo dependentia indecens non est. Ex quo fit neque indecentem futuram, si causæ conclusio à multis, & sapientiâ & dignitate præcellentioribus viris debeat expectari. Si autem timere se dicant, ne quod ab eis est dispositum, ab appellationis iudicibus dirimatur: argumento id planè est rem non esse iustitiæ omnino conformem: quæ enim conformia sunt, quis dubitet à dictis iudicibus confirmanda? Ad quod præter causæ merita, eorum adigit reuerentia. Quis enim gratis velit infensum habere Proregem? Deferant ergo appellationi: hoc enim est Regi ipsi deferre, sic iubenti: & gloriosum ducant hoc esse quod sunt; minores inquam Principe, à cuius tantum sententiâ non est licitum appellare. In ijs autem, circa quæ opiniones sunt, sequantur ipsi quod volent, vnde superuacaneum est quid nobis videatur verosimilius in talibus propalare. Ergo ad alia.

Affertio 4. Grauius peccare appellationem à suis sententijs impediens.

CAPVT XII.

Quomodo Proreges possint in iudicium ordinariorum annuâ electione, & aliorum Officialium Capitulis ciuitatum indulta, peccare.

94 Dico primò, posse grauius peccare: & vtinam re ipsa non peccent, quod grauius multoties querelæ videntur indicare. Libera esse illa debet: vnde si libertas ostensione beneplaciti cum efficacia propositi stare nequeat, satis inde constat, quantum iustitiæ iura ex hac parte violentur. Vbi non obstat, si dicatur secreta esse suffragia, quæ in vnam mittuntur (quæ & ante missionem in manus Proregis quandoque veniunt, à quo & adstantibus propalantur) experientia enim constat, nihil huiusmodi manere secretum. Quid si eum reeligere faciat, qui jam annum administrationis

Affertio 1. posse peccare grauius circa annuam electionem.